

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Jncipit solemne opus expositionis Euangeliorum
dominicalium tocius anni reuerendi magistri Alberti de
Padua ordinis frat[rum] heremitaru[m] sancti Augustini**

Albertus <de Padua>

Vlme, 1480

Prima pars

urn:nbn:de:hbz:466:1-30888

git. sicut milites p̄ cōcordiam vniū frangunt hostes. p̄s. factus est in pace locus eius. vbi defregit potentias arcū scutū gladiū et bellū. Qualiū vero fieri debeat reconciliatio dicit Criso. Si cogitatu offendisti cogitatu reconciliare. si v̄bis offendisti reconciliare verbis. si opibz offendisti opibz reconciliare. om̄e p̄c̄m quō cōmittit. eo modo de ip̄so agit penitētia: Et tunc veniens offerat mun⁹ tuū: Aug. si frater sit absens et multū distans. p̄gredū est ad reconciliatiōē nō pedibz corp̄is. sed affectibz mēt̄is. et humiliter in aspectu dei venia est postulanda. deinde reuocādo intentionē ad id quod ceptum erat. offerat mun⁹. vbi s̄m Criso. Attendenda est m̄ia dei ad homines. qui amplius diligit cōcordiam fidelū q̄ munera. dū oblationē discordantiū nō vult suscipere. Nemo em̄ duorū inimicorū potest esse fidelis amicus. iō deus nō vult esse amicus fidelū. q̄ diu inter se fuerint inimici t̄c

**Unica sexta post pentheco. Sermonis
quinquagesimi quinti. Prima pars**

Om̄ turba multa esset cum ih̄u t̄c. Mat. 8. hoc idem legitur Mat. 15. m̄ia sine potentia imp̄fecta est ⁊ dinuta quādo aliquis ei miseretur cui subuenire nō potest. potentia vero sine misericordia iniqua est et sup̄flua. sed vtrāq̄ simul mi-

sericordia v̄z cum potentia est sufficiens ⁊ p̄fecta. que duo fuisse in christo declarat presens euangeliū. quod in tres partes diuiditur. In quarum prima expressit christus affectum studiose pietatis et misericordie. In secunda passi sunt discipuli defectū dubitatis et ignorantie. ibi. Et responderunt In tertia turba cōsecuta est effectū copiose saturitatis diuine potentie. ibi. Et p̄cepit turbe. X. Circa p̄mū quatuor fact. p̄mittitur em̄ turbe indiligētia: Cuz turba multa esset cū ih̄esu: Quare vero r̄ata turba esset cū ih̄esu. Mat̄h. causā assignat. nar̄as q̄ post sanātam ch̄ananeē filiam. venit dominus secus mare galilee. ⁊ ascendit in montē. quē turba scientes adesse. accesserunt ad eū portantes secū mutos et cecos claudos ⁊ debiles. et posuerunt omnes male habentes ad pedes xp̄i qui eos sanauit. ita vt mirarentur turbe: nec haberent quod manducarent: ea em̄ victualia que secum detulerant. iam erant consumpta et locus desertus erat. ideo nō habebant vnde victum acquirerent. Ex quo colligit̄ q̄nto ei desiderio adherēbāt audiētes suauē doctrinā cōtemplantes gratiosam faciē et videntes eius opera mirabilia in tantū extra se rapti. vt de alimōie defectu nō essent solliciti. S̄z nō poterat illis vict⁹ deficere. qui erāt cū ih̄u. 1. Pe. 5. om̄es

Sermo

Sollicitudinē ur̄az picietes in eū qz ip̄i ē cura de vobis. **B**
Sec̄do ponit̄ pius mēt̄is affectus Cōuocatis discipulis ait illis
quatuor ex causis. p̄us locut̄ ē discipul̄ Primo vt dicit̄ Ihero.
q̄tenus mgr̄is tribuat̄ exemplū. nō sp̄nere cū minoribz d̄siliari
Sec̄do vt idē dicit̄ q̄ten⁹ ex collocat̄e intelligat̄ siḡ magnitudi-
nem Terc̄o vt ostēdat̄ magnit̄udo mie. que intrinsecus latere non
potuit. h̄ v̄bis et tandē ope patuit. Quarto vt dicit̄ se m̄beri
discipul̄oz ei tā aios ad m̄iaz icl̄aret̄. **M**ibeoz sup̄ t̄ba: ecce
v̄bū m̄re dulcedis et amoris p̄cedens ex int̄imis xp̄i cordis me-
dullis. et p̄tingēs suo vigore it̄ima nr̄a. Nec em̄ est alius qui
nr̄is m̄biis sic mibeat̄ q̄admo dū addit̄oz nr̄ cui⁹ m̄bat̄es sup̄
oia opa eius. Et nota qz xp̄us dupl̄r mibeat̄. et d̄nit̄atis clemē-
tia ⁊ hūan̄tis affectu. h̄ different̄ qz h̄m̄ hūan̄az nat̄am ita m̄-
betur qz etiā ap̄at̄. **I**sa. 53. p̄ nobis voluit. d̄nit̄atis vero cle-
mētia ita mibeat̄ qz non ap̄at̄. vñ **M**u. 3. li. 28. **T**u dñe deus
meus qui aias amas longe alte. ⁊ purius q̄ nos. ic̄m̄p̄tibz
lius mibeat̄. quo nullo dolore laetit̄is. qz ecce: vobis vident̄
tibz: iaz tr̄duo sustinet̄ me: **M**at. dicit̄ qz iaz tr̄duo p̄leuerat̄
mecū. p̄mū em̄ diez expleuerat xp̄us in curat̄e languētū. 2.º.
die p̄dicat̄ōi vacauerat. 3.º. vero die cū redire deberet nō habe-
bant viaticū. q̄ d̄icunt̄ xp̄m sustinere. qm̄ act̄bz eius ⁊ d̄ctrine
int̄cti. arca p̄pa fuerant negligēt̄es: nec habent qd̄ manducet̄:
duplex erat̄ causa m̄bicordie. et qz tandū patienter eū sustine-
bāt loq̄nt̄. et qz victū nō habebant **C** Terc̄o ponit̄ im-
minens piculum: Et si dimiserō eos ieiunos in domum suaz de-
ficiēt in via: tantā est creatoris virtus. qz si creaturam deserere-
ret. omnia deficerent. vnde **M**ug. 1. libro soliloquiōz. **T**u dñe
si deseris pariter hic. sed nō deseris. quia tu es sūmū bonū cu-
ius bonitatis immensitas facit̄ vt nolis creaturam deserere. Et
ideo in **M**at. scriptū est dimittere eos ieiunos nolo. ne defici-
ant in via. **I**gitur sicut scriptum est. **T**ren. 3. m̄bicordie domi-
ni qua nō sumus d̄sumpti. qz nō defecerunt m̄bationes eius.
Quarto ponit̄ aduentus turbe de remotis: Quidā em̄ ex eis de
longe venerunt: fama em̄ xp̄i vbiqz diffusa etiā a remotis tra-
hebat turbas. **L**uc. 4. diuulgebat̄ fama de illo in omnez locum
regionis. ⁊ de salomōe dicit̄. qz omnes desiderabant eū videre
p̄pter famāz ei⁹. h̄ ecce plusq̄ salomō hic q̄ vicit̄ famāz v̄tutibz
vt d̄r. 2. pal. 9. **D**ic plura d̄siderāda occurrūt. p̄mo
quid siḡficat̄ p̄ turbaz istaz. turba nanqz ista statū hōis siḡficat̄
post p̄ctm̄. q̄ cū ēēt addit̄. vt absqz vlla p̄turbat̄ōe. sūma trāq̄l-
litate mēt̄is vitaz p̄ntē deduceret donec sine morte ad b̄titudiez
eternā p̄duceret̄. turbauit̄ seip̄m ⁊ peccādo mult̄ p̄turbat̄ōibz

agitat in xpius & exterius. ita vt nulla vita pns sit tranquilla. vñ dicere possim9 illd. i. Re. 14. turbauit p̄ me9 terrā. turbat quide hō exterius iniuriis. piculis. adūlitatib9. inimiciis paup tate. laborib9. fame. siti. frigore. et mille generib9 tribulacōnis quousq; moriat in xpi9 vero turbat ignorācia inordinato amo re. odio maliuolo timore. tristitia. vanis gaudijs. dolorib9 inu merabilib9. fantasmatib9 irruentib9 in mentem. ita vt nulla sit tranq̄litas. iuxta illud. incurfu tot fantasmatur turbat cordis sabbatū. Scdo dicit de ista turba q; nō hēbat qd māducaret. Reuera em hō p esum ligni vetiti amisit cibū corpālē. v̄tuosissi mū ligni vite quo refectus mori nō potat. et amisit omnes coz pales delicias paradisi. Rursus pdidit cibū mentis suauissimū. qui est contemplatio dei pfecta. & purus amor atq; angeloz soci etas. & iste cib9 erat homi natural. vñ omnia istius vite. q; sūt contra natāz eius. ipm satiare nō possunt. semp esuriēs. semper sitiens interius et exteri9. Eze. 7. animā suā nō satiabūt. et ven tres eoz nō implebunt. q; scandalū iniquitatis eoz factum est. Tercō dicit q; ista turba indigens erat cuz ihu. q; vt dicit Xu. 13. de tri. 12. nō deseruit deus hominē peccātez ex toto. qn se ex hiberet illi creatoꝝ et viuificatoꝝ. & inter mala penalia multa bona p̄stitit. vñ vt idem dicit 4. sup Gen. 14. creatoris poteti cia & oipotētis atq; omnia tenētis v̄tus causa est. substinēdi oī creature que v̄tus si aliqñ cessaret. omnis natā deficeret fuit igi tur. etiā cuz p̄torib9 creator. seruator. p̄tector. puifoz. instru ctor dādo legē & mandata. atq; tandē cum eis fuit p carnis al sumptoz. Jo. 1. v̄bū caro factū est et habitauit in nob. Quarto dicit q; xps sup hanc turbā misus est. hec est illa misericordia que peccātib9 dat spem venie. laborantib9 solacōis refrigeriū. auerfis grām. iustis p̄miū. que misia si nō esset null9 deū diligeret. qn potius eū sicut crudelē fugerēt nullus bñ ope rari studeret q; rurs9 si nō eēt mūd9 nō substineret p̄ mltitudie iniquitatū n̄az. atq; de9 frustra paradisi fecisset ea nāq; absentē mūq; celestis ianua apit ipse est vltimū refugiu et anchora n̄e salutis. quā deuote aspiciūt omnes hōies. Et attēde q; habūdā ter deus hanc misericordiā stulit hōi. ipsa em est intra hōiem vi uificatrix. ps. hm miam tuā viuifica me. Itē suscepim9 deus mi sericordiā tuā in medio tēpli tui. Itē est etiā extra hōiem ad om nem positōis d̄ram. supius qdē ē eleuatrix in celū. ps. fiat misia tuā sup nos &c. Itē ē inferi9 sustētatr ne labam i p̄cipitiū. ps. mis q; dñs adiuuit me paulomin9 habitassz i inferno aīa mea. Si dicebam mot9 est pes meus misia tua domine adiuuabat me

Sermo

Item est ante reconciliatrix ire dei. ps. misericordia eius pueniet me Item
est potestas remuneratrix. ps. misericordia subsequetur me. oibus diebus vite mee
ut inhabitem in domo domini Item est a sinistris. aduocatrix tamquam scutum iuio
labile. adexters oppugnatrix omnium inimicorum. ps. in misericordia tua dispendes
omnes inimicos meos. arcumque preterit ut ab omni malo defendat. ps.
multa flagella peccatoris. sperantem autem in domino misericordia eruum
dabit. Et nota quod licet deus sit imensus. promptissimus
tamen est ad miserendum. Primo quidem ratione naturalis proprietatis. omnia
enim natura quanto nobiliora et puriora tanto magis pia. propter quod
dicit. Deus cui propitius est misereri semper et parcere. Iudith. 7. tu
quod plus es miserere nostri. Secundo miseretur deus voluntatis libertate
Exo. 33. miserebor tui vulnero et clemens ero in quem michi placuerit. Tercio miserebor potestatis imensitate. quanta enim est potestas
eius. tanta est misericordia Sap. 11. miseris omnium quoniam omnia potes. 4. miserebor
maiestatis dignitatem habet enim magnitudinem rei dignitatem est misericordia. ecel. 2.
habet magnitudinem ipsius sic etiam misericordia illius cum ipso est. 5. miserebor virtutis
causalitatem. quod enim omnia in omnibus produxit ideo omnium miseretur Sap.
11. miseris omnium domine. et nihil odisti eorum que fecisti. Et Nota
quod quinquaginta sunt que miserentur valde. scilicet pater. filiis. ita etiam deus
miseretur nostre fragilitati primo affectu. ps. quoniam miseretur patris
filiorum misertus est domine timentibus se Item miseretur
mater filio. habet dei misericordia preualet matris pietati. Isa. 49. Nunquid
obliuisti potest mulier infantem suum. ut non misereatur filio uteri sui
et si illa oblita fuerit. ego tamen tui non obliuiscar. Miserebor frater
fratri. sic et Christus nostri misertus est. Gen. 43. Attollens Ioseph
oculos vidit beniamin fratrem suum stantem. deus inquit misere
atur tui filii misericordia festinauitque. quod commota fuerant viscera eius super
fratre suo. et erumpebant lacrimae. Miserebor amicus amico. deus
vero amicus noster est. qui propter nimiam caritatem suum filium tra
didit in mundum. ex qua caritate processit miseratio Item 31. caritate
perpetua dilexi te. ideo attraxi te miserans Quinto miserebor afflictio que
easdem afflictiones expertus est. Christus autem venit in hunc mundum et no
stras probauit miseras. Isa. 53. vir doloris fuit. et sciens infirmi
tatem Deb. 5. Cum esses filius dei didicit ex his que passus est obe
dientiam. et ideo ex hoc iam nostri miserebor Deb. 2. vni debuit pro om
nia fratribus simulari. ut misericors fieret. Idem Quinto dicit
quod ista turba Christum sustinuit tribus diebus. tres dies habet Rabanus
tria sunt tempora. scilicet ante legem. sub lege. et post legem. duobus primis diebus
expectatus fuit Christus. que est panis celestis et doctrina euangelica habet in
die tertio venit ad reficiendas animas nostras. vel tres dies sunt tres cogi
tationes anime. sensitua. intellectua. et fidei In primis duabus mens

non reficit contemplacōe dei. qm̄ cognitio dei excedit omnē sensū
 et intellectū. In cognitōe vero fidei deus videt. ⁊ aliquantū am
 ma pascitur. sed huic diei non succedit. qz videmus p̄ speculum
 in enigmate. donec ad diē glorie puenerim⁹. vbi absqz noctis
 tenebris videbit deus sicuti est. Satiabor dixit. ps. cū appuerit
 gloria tua. Sexto qz si turba esset ieiuna deficeret in via. reuera
 nisi deus aliquē cibum spūalis intelligēcie etiā p̄torib⁹ mīstra
 ret. deficeret ois aīa. qz nō in solo pane viuit hō. s; in v̄bo dei.
 deficeret etiā anima in cognitōe sensitīua et rōnali. nisi adesset
 fides. in multos laberent errores. p̄pter cognitōnē em̄ sensitī
 uam crediderunt aliq̄ deū esse figuratū corpis limamētis. p̄pter
 cognitōez at̄ intellectīuā errauit Erri⁹ distinguēs dinā cōnā et
 sabelli⁹ dūndēs p̄sonas; tertī⁹ dies cognitōis fidei firmat mē
 tē adūsus om̄ez erroris defectū. heb. 11. fide muri iericho corru
 runt. qz fides om̄ez erroris munitōez deiecit. ⁊ Septimo dicit̄
 qz qdā ex turba de lōge venerūt. quidā de p̄pe venerunt. in dei
 vitz quēsi qui dei noticiā hēbant. ps. Notus in iudea de⁹. de
 longe vero venerunt gētiles qui adorabāt ydola. Tho. 13. Na
 tiones de longinquo ad te venient ⁊ adorabunt dñm in te. vel
 aliter p̄c̄m qdādam est originale. qdādam actuale. qdāz vero
 infidelitatis. qui veniūt ad xpm̄ solū habētes originale. nō mul
 tū veniūt de lōge. s; habentes actuale mortale de lōge veniūt
 De longe quidē eodem p̄c̄i genere. qui peccauerūt cogitatu.
 de longiori vero. qui peccauerunt v̄bo. sed adhuc de longiori.
 qui peccauerunt ope. quidāz peccant ex infirmitate. qui minus
 distant. qdā ex ignoranciā qui distant ampli⁹. qdāz vero ex
 electōne et aplacēcia. et isti iaz sūt a longe. qdā at̄ ex asuetu
 dine. et isti sunt longius. qdā vero inuerecūde ⁊ sine timore.
 et tales adhuc sūt longius. quidāz at̄ etiā mala que faciunt co
 nantur rōne et factis defendere. et isti plus distant a deo. Sed
 tertia peccatū infidelitatis a deo distat longissime. vnūcūqz at̄
 aliquis veniat ad xpm̄ cibo spūrituali indiget ne deficiat in via
 presentis seculi. ps. parasti cibuz illorum. quoniam in te est pre
 paratio eius etc.

Secunda pars.

Quando cum dicitur. Et responderunt ei. ostēditur
 discipulorum defectus dubietatis et ignorantie. et
 quatuor facit. p̄mittit em̄ discipuloz dubiū. Et respō
 derūt ei discipuli sui. tēgētes mltipliē difficultatē pa
 sciendi turbas p̄mo ex defectu rei vñ supple erit nobis p̄cū emē
 di panes. aut si adesset p̄cū vñ erit panis copia Secdo ex mul
 titudine turbe: istos: tate multitudinis. sicqz famelicos Tertio